

Ірина ХОДАРСЬВА,
кандидат філологічних наук, доцент,
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця

**ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ МОДЕЛІ ПРОЄКТУВАННЯ
ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПРОСТОРУ ЗДОБУВАЧІВ
СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ (PHD)**

Сучасна глобалізація науки та посилення вимог до публікаційної активності дослідників (зокрема у виданнях баз Scopus та Web of Science) вимагають від PhD-здобувачів не просто знання мовних норм, а формування високої академічної мовної культури, володіння мистецтвом побудови впливового наукового тексту. Оскільки традиційне навчання мовним нормам не охоплює когнітивно-риторичну специфіку наукових текстів, виникає потреба у впровадженні інноваційних текстотвірних моделей, які б дали змогу аспірантам перейти від пасивного опису результатів до активного проєктування власного наукового впливу. Змістове наповнення, основні принципи викладання, методичні прийоми та новітні засоби навчання, загальні концепції використання новітніх інформаційних технологій в дистанційному освітньому процесі закладів вищої освіти розроблені у працях зарубіжних (St. Gajda, D. Stillman, R. Gordon, St. Frycie, M. Jurkowski, K. Sicińska, Dorothy E. Zemach, Lisa A. Rumisek, Karen P. Macbeth) та вітчизняних науковців (В. Биков, О. Горошкіна, Т. Груба, Ю. Триус, О. Семенов, О. Семеніхіна, Д. Безуглий та ін) [2; 3].

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю подолання «дискурсивного бар'єру» між навчальним письмом та професійною науковою комунікацією. *Мета* дослідження – сформулювати вимоги до комунікативної повноцінності наукового тексту; визначити методичні переваги моделювання як

засобу оптимізації викладання академічної української мови в аспірантурі; описати структуру та функціональні рівні моделей.

У дослідженні презентовано авторські моделі, які базуються на синтезі риторичної стратегії та лінгвістичної інженерії. Доведено, що використання цих моделей дає змогу аспіранту структурувати дослідницький простір через чітко визначені етапи: встановлення каркасу, створення ніші та її заповнення. Особливу увагу приділено інструментам інтенсифікації, як-от: «зворотне планування» (Reverse Outlining) та «хеджування» (Hedging), що забезпечують баланс між упевненістю висновків та науковою етикою. Обґрунтовано доцільність переходу від лінійного письма до «архітектурного проектування» тексту, де кожен мовний маркер (лексичне кліше) виконує конкретну комунікативну функцію. Застосування методики сприяє формуванню мовно-культурної особистості науковця, здатної до академічної комунікації.

Використання моделей перетворює вивчення академічної мови на процес стратегічного проектування. Основні переваги такого підходу полягають у структурованій чіткості, економії часу, науковій вазі, етичній стійкості, гнучкості стилю: модель дає аспіранту готовий каркас тексту, що допомагає уникнути плутанини в думках і розмежувати вступ, аргументацію та висновки. Замість тривалого пошуку влучних слів, дослідник використовує готові блоки (кліше та мовні конструкти), що значно пришвидшує написання статей. Моделі вчать акцентувати на науковій новизні (текст стає більш переконливим для рецензентів міжнародних видань); інтегрують правила цитування та доброчесності в сам процес написання тексту, мінімізуючи ризики випадкового плагіату; допомагають легко адаптувати той самий зміст у різні жанри: від коротких тез до розлогого розділу дисертації.

Для активної взаємодії з аудиторією розроблено такі моделі навчання: комунікативна, текстотвірна, інтерактивна. *Комунікативна модель* розглядає академічну українську мову не як пасивний набір правил, а як динамічний інструмент наукового впливу та взаємодії. Ефективність моделі вбачаємо в тому,

що вона розв'язує основну проблему сучасної PhD-освіти – ізолюваність науковця. Якщо аспірант володіє цією комунікативною матрицею, його дослідження стає частиною великого наукового діалогу. *Текстовірна модель* є справжнім «виробничим конвеєром», де «сировина» (ваші дані та ідеї) проходить послідовну обробку та перетворюється на якісний науковий продукт. Тут мова – не лише правила орфографії, а інженерна технологія побудови наукового тексту на основі його семантико-синтаксичної організації. Як результат – готовий якісний текст, який відповідає рівню видання Scopus / WoS. *Інтерактивна модель* демонструє, як аспірант проходить шлях від плутанини в думках до статусу зрілого науковця через чотири занурення (етапи) та роботу в цифровій екосистемі. Інтерактивна модель вибудована на діяльнісному підході, за якого здобувач перебуває в ролі автора, критика, опонента й спікера, що допомагає долати хвилювання перед аудиторією та робить процес вивчення академічної мови захопливим пошуком.

Висновки. Інтеграція запропонованих моделей у навчальний процес PhD-програм суттєво підвищує якість дисертаційних досліджень та прискорює процес підготовки наукових публікацій. Модельний підхід забезпечує перехід від механічного дотримання мовних норм до стратегічного керування увагою аудиторії, вибудови бездоганної архітектоніки тексту та впевненого ведення фахової полеміки, ефективного опонування в межах наукового діалогу. Застосування методики сприяє становленню конкурентоспроможного дослідника, готового до активної комунікації у світовому науковому просторі.

Література

1. **Биков, В.Ю.** (2009). *Моделі організаційних систем відкритої освіти.* Київ: Атіка.
2. **Семенов, О.М., Семеніхіна, О.В., & Безуглий, Д.С.** (2017). *Формування академічної культури педагога-дослідника в умовах цифрового творчого середовища.* *Інформаційні технології і засоби навчання*, Т. 62, № 6, 240–251.

3. **Karen P. Macbeth.** (2010). Deliberate false provisions: The use and usefulness of models in learning academic writing. *Journal of Second Language Writing*, 33–48.